

Indstilling til Cavlingprisen 2019

Jeg indstiller hermed journalisterne Mathias Friis, Astrid Fischer, Line Gertsen og Morten Frandsen, DR, for deres vedholdende afsløringer i sagen om den fynske milliardvirksomhed Dan-Bunkering og reporterteamets afdækning af både danske og europæiske myndigheders massive svigt i sagen.

Det er holdets fortjeneste, at en sag om en dansk virksomheds mulige sanktionsbrud overhovedet er kommet frem i lyset, og at sagen nu efterforskes af SØIK, der har rejst flere sigtelser. Journalisterne har påvist et massivt svigt fra politi og anklagemyndighed, som i flere år kendte til sagen, men ikke handlede. Holdets afdækning har også vist, at politiet efterfølgende flere gange har forholdt justitsministeren og Folketinget oplysninger om deres egen rolle i sagen. Og så har holdet ved at grave på EU-niveau påvist, at håndhævelsen af sanktioner også på europæisk niveau har spillet fallit i denne sag.

Siden april har de fire journalister, ved hjælp af en række undersøgende metoder og usædvanlige kilder i ind- og udland, afdækket at en milliardvirksomhed ejet af en af Danmarks rigeste mænd er involveret i betydelige leverancer af jetbrændstof til russisk militær i Syrien. Leverancer, der i øjeblikket efterforskes for at være i strid med EU's sanktioner. Det er en sjældent alvorlig sag. Sanktionsbrud kategoriseres i straffeloven som en forbrydelse mod statens selvstændighed og sikkerhed. Og perspektivet er, at en dansk virksomhed fra Middelfart kan have muliggjort bombeangreb på den syriske civilbefolkning og været med til at vende udviklingen i borgerkrigen til fordel for præsident Bashar al-Assad.

Samtidig har journalisterne afsløret, at myndighederne fik advarsler om Dan-Bunkering allerede for tre år siden, da vores nære allierede USA ad flere omgange gav detaljerede efterretninger til Danmark om virksomhedens mulige sanktionsbrud. Udenrigsministeriet anmeldte sagen til SØIK, og også Erhvervsstyrelsen, PET og senere Fyns Politi blev inddraget, men efterforskningen blev ikke sat i gang. Derfor kunne leverancerne af jetbrændstof fortsætte, mens de syriske oprøreres hovedby Aleppo faldt.

Journalisterne har gennem vedholdende kildearbejde afdækket sagen ved at skaffe sig adgang til fortrolige oplysninger fra retssager i USA, amerikanske efterretninger hjemsendt fra ambassaden i Washington og en hemmelig bankindberetning til myndighederne med transaktioner fra Dan-Bunkerings bankkonto. Reporterteamet har efterprøvet oplysningerne ved at indsamle historiske lokationsdata for de involverede skibe og genskabt skibenes sejlruiter.

Og de har ved stædig insisteren skridt for skridt kastet lys over en ellers mørklagt sag – blandt andet ved at sende op mod 100 aktindsigtsanmodninger og tage sagerne hele vejen til Folketingets Ombudsmand og EU-Kommissionens Generalsekretariat.

Justitsminister Nick Hækkerup har efter DR's afsløringer udtalt, at "politi og anklagemyndigheden har svigtet deres ansvar", Rigsadvokaten har kaldt sagen "et meget langvarigt og dybt beklageligt forløb", og SØIK betegner nu sagen som "en af de allervigtigste sager, vi har."

Men trods justitsministerens løfter om at få vendt hver en sten, har de fire journalister gennem deres grundige research kunne påvise, at Folketinget flere gange har fået vildledende oplysninger i sagen. Blandt andet har journalisterne dokumenteret, at SØIK i flere redegørelser oversendt af justitsministeren til Folketinget Retsudvalg har oplyst en forkert dato for, hvornår politiet første gang fik en anmeldelse i sagen. En afgørende oplysning, når man skal vurdere, om leverancerne kunne være stoppet tidligere end det skete.

DR-journalisterne har også afdækket myndighedssvigt uden for Danmarks grænser. Blandt andet har de dokumenteret, at EU's udenrigschef Federica Mogherini trods løfter om det modsatte i årevis ikke undersøgte oplysninger om, at der fra EU-lande blev sejlet jetbrændstof til Syrien i strid med EU's sanktioner. Ligesom de har vist, at hverken Danmark eller EU informerede hinanden om sagerne, selvom de er forpligtede til det ifølge den lovgivning, de selv har vedtaget.

Retsordførere fra et bredt politisk spektrum har under flere samråd i Folketinget fremhævet betydningen af DR-journalisternes arbejde: Uden journalisternes vedholdende afsløringer ville sagen om internationale sanktionsovertrædelser formentlig stadig samle støv hos lokalpolitiet på Fyn, som fik den overdraget af SØIK i februar 2017. Nu er sagen tilbage hos SØIK, der efterforsker den med allerhøjeste prioritet og under fuld politisk bevågenhed.

Som konsekvens af sagen har Rigsadvokaten besluttet, at SØIK aldrig igen må sende en sag om sanktionsbrud videre til en lokal politikreds. Tre ministerier er i gang med et omfattende arbejde, der skal forhindre at et lignende myndighedssvigt sker igen. Dan-Bunkering har fået ransaget deres hovedkvarter, og SØIK har nu sigtet Dan-Bunkering, en anden virksomhed og to personer for i 2015-2017 at have solgt og leveret jetbrændstof til Syrien eller til anvendelse i Syrien. Strafferammen for brud på EU-sanktioner er op mod fire års fængsel.

Journalisterne afdækning af, at sanktionssystemet har svigtet på EU-niveau, har ligeledes fået konsekvenser. På baggrund af sagen har udenrigsminister Jeppe Kofod oplyst, at regeringen nu vil arbejde for at få oprettet en særlig sanktionsenhed i EU, der skal holde øje med, om sanktionerne bliver overholdt og sørge for, der bliver reageret prompte, når

der opstår mistanke om sanktionsbrud.

Journalisternes afsløringer betyder, at det fremover bliver sværere for danske og europæiske virksomheder at bidrage til krigsforbrydelser, uden det får konsekvenser.

For dette forbilledlige arbejde fortjener de Cavlingprisen 2019.

Venlig hilsen

Lars Steen Pedersen, Redaktionschef DR Nyheder